

Weduwen in de kou (1992)

Sieth Delhaas

Hervormd Nederland, 11 januari 1992

33

Inleiding

Veel weduwen dreigen in financiële moeilijkheden te komen. Oorzaak: een nieuwe Nabestaandenwet. Een zogenaamde emancipatiemaatregel die verkeerd uitwerkt.

Terwijl Nederland maandenlang in de ban was van discussies over WAO-uitkeringen is intussen gewerkt aan een nieuwe wettelijke regeling van het nabestaandenpensioen, een vervanging van de huidige Algemene Weduwen- en Wezenwet (AWW).

Doordat in 1988 ook aan weduwnaars het recht op een uitkering werd verleend, is volgens de regering herziening van de AWW-uitkering urgent geworden. In 1989 vroegen 24.000 weduwnaars een pensioen aan en daarmee werd de AWW voor de overheid een te kostbare wet. Gelijke monniken, gelijke kappen, is het devies in een zich emanciperende samenleving, maar volgens vrouwen- en ouderenorganisaties brengt de nieuwe Nabestaandenwet helemaal geen gelijke rechten. Weduwnaars en weduwen zitten immers door het traditionele rolpatroon – pa verdient de kost, ma zorgt thuis – in een tegengestelde financiële positie, waardoor er van gelijke behandeling geen sprake zal zijn. Uit een zwartboek van de Vrouwenbond FNV blijkt hoeveel vrouwen vanaf januari 1992, als de wet in werking moet treden, in onverwacht moeilijke posities zullen komen.

Juist oudere vrouwen

Joke Schalken (49) is actief in de groep 'Weduwen in de kou', die al twee jaar geleden is begonnen vrouwen via een brievenactie tot protest te bewegen. Zelf zal ze door de nieuwe wet het kleine inkomen uit een baan die ze na het overlijden van haar man wist te bemachtigen, moeten inleveren. De Algemene Nabestaandenwet (ANW) pakt juist voor oudere vrouwen die zich jaren geleden door hun huwelijk, meestal door de wet daartoe gedwongen, uit het arbeidsproces moesten terugtrekken, slecht uit. Wil een nabestaande na afloop van de twaalf maanden tijdelijke uitkering namelijk nog in aanmerking komen voor een verlengde ANW-uitkering, dan moet men aan strengere voorwaarden voldoen: tenminste 45% arbeidsongeschikt zijn (net als nu), ongehuwde kinderen onder de 18 te verzorgen hebben (net als nu), of ouder zijn dan 50 jaar (nu 40 jaar in de maand van overlijden van de man). De ingrijpende wijziging is de inkomenstoets bij de verlengde ANW. Het inkomensafhankelijk deel van de ANW-uitkering betreft 40%, een forse verslechtering vergeleken met de huidige AWW waarin niet wordt gekort.

Roelie Hidding, dagelijks bestuurslid van de Vrouwenbond FNV, vindt het belangrijkste dat tienduizenden weduwen terecht zullen komen op het minimumniveau, terwijl het inkomen van weduwnaars juist zal worden verhoogd. Weduwen met kinderen moeten allereerst al 10%

inleveren, dat is f 160 per maand. De bestaande AWW voor alleenstaanden is 70% van het minimumloon. In de ANW wordt 30% een basisuitkering voor alleenstaanden en 50% voor een ouder met kinderen tot 18 jaar. Daar bovenop komt een inkomensafhankelijke uitkering van 40% die verrekend wordt met het eigen inkomen. Nu is het gemiddelde inkomen van mannen netto f 2000. Zij krijgen dan extra de uitkering van f 800 als ze kinderen moeten verzorgen en f 500 als ze alleen blijven. Ze krijgen die toeslag van 40% niet omdat ze al een eigen inkomen hebben. Vrouwen krijgen ook de basisuitkering van f 500 of f 800, maar omdat zij vaak maar een deeltijdbaan hebben van gemiddeld f 700 per maand die met die 40% inkomensstoets wordt verrekend, betekent het dat ze, terwijl ze buitenshuis werken, toch op een minimuminkomen blijven zitten. Als je het hebt over gelijke behandeling blijkt dus dat de inkomenspositie van weduwen zal verslechteren ten opzichte van de positie van weduwnaars.

Uitgangspunt

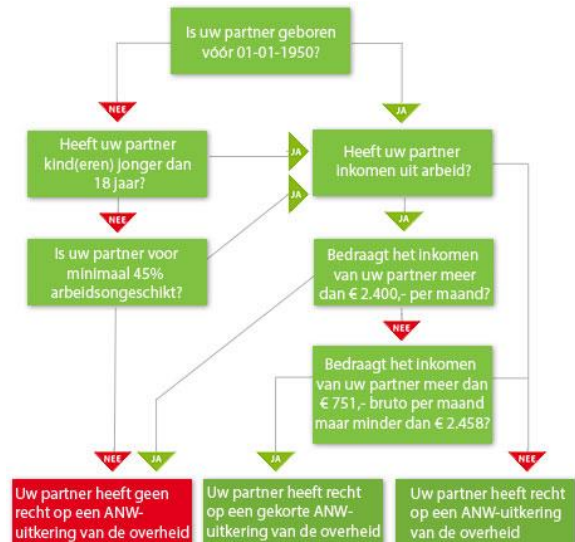
Het algemene gevoel bij de groepen die in verzet zijn gekomen, zoals de Vrouwenbond FNV, de ANBO, de WOUW, Het Breed Platform ‘Weduwen in de kou’, de Nederlandse Vrouwenraad, de kerkelijke werkgroep ‘De arme kant van Nederland’, waarbij zich ook plaatselijke kerkelijke diaconieën hebben gevoegd, is dat de kosten die gemaakt worden om de ANW uit te voeren, worden afgewenteld op weduwen. Het idee dat de Vrouwenbond heeft over een nieuwe Nabestaandenwet, komt overeen met het advies van de SER en de Emancipatieraad, adviezen die het kabinet naast zich heeft neergelegd. Het is gebaseerd op het uitgangspunt van de bestaande AWW die in 1959 is ontstaan. Deze gaat er vanuit dat als de man overlijdt de vrouw zonder inkomen achterblijft, met andere woorden: er is een inkomen weggefallen en daarom krijgt de vrouw een uitkering. De Vrouwenbond stelt nu voor om in de ANW een inkomensdervingseis op te nemen. Recht op een uitkering is er dan slechts als er een inkomen wegvalt. Dat betekent dat kostwinners geen ANW krijgen en inkomensafhankelijke partners, en dat zijn in de praktijk nog steeds vrouwen, wel. Door kostwinners met een hoog inkomen in de nieuwe Nabestaandenwet uit te sluiten zal er meer geld overblijven om mensen die het nodig hebben, en dat zijn meestal vrouwen, een redelijk inkomen te verschaffen.

Het kabinet geeft als argument voor de bezuinigingen dat de economische zelfstandigheid van vrouwen toegenomen is, maar als je er de kabinetsnota's op naslaat, blijkt dat niet waar te zijn. Meer dan een miljoen vrouwen zijn tussen de 50 en 65 en van hen is nog geen 10% economisch zelfstandig.

Door het verhogen van de uitkeringsgerechtigde leeftijd van 40 naar 50 jaar zullen 21.000 vrouwen direct in financiële problemen komen. Ook al werken vrouwen buiten de deur dan doen ze dat in deeltijd.

Uit cijfers van kabinetsnota's valt op te maken dat slechts 40% van de gehuwde vrouwen buitenshuis werkt en 94% daarvan werkt in deeltijd- en oproepbanen waaruit geen zelfstandig

Komt uw partner in aanmerking voor een ANW-uitkering van de overheid?

bestaan mogelijk is. In 1990 constateerde het kabinet dat van de 437.000 vrouwen tussen de 45 en 64 jaar die buitenshuis werken, 43% een baan heeft van minder dan 20 uur per week. Een baan van 20 tot 35 uur per week heeft 32% en slechts een kwart van de vrouwen die buitenshuis werken, heeft een baan van meer dan 35 uur per week. 'De wrange grap is', zegt Hidding, 'dat al die vrouwen die in deeltijd- of oproepbanen werken terug zullen vallen op het minimum als ze weduwe worden.'

'Van vrouwen en haar oudedagsvoorziening', Uitgave Breed Platform Vrouwen voor economische zelfstandigheid. Bestellen: f 22,50 overmaken op giro nr. 522 13 57 te Utrecht.